

ด. ๕๓

วรรณกรรมงานศพ (๕๒)

‘บุญพิธีฐานนทเดช’

ป.บุณนาค

วรรณกรรมงานศพ (๕๒) 'ขุนพิสิฐนนทเดช'

ท นังสือเล่มนี้ จัดพิมพ์เพื่อเป็น "ที่ระลึก ในงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนพิสิฐนนทเดช ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2521" ในขนาดรูปเล่ม 8 หน้ายก (เอ 4) ปกพื้นขาวพิมพ์ตัวหนังสือสีดำ จำนวน 117 หน้า (พร้อมภาพประกอบ)

จาก "ประวัติย่อ" และ "บันทึก ความจำ ชีวิตประวัติ ของ ขุนพิสิฐนนทเดช" (ที่ท่านบันทึกเอาไว้เอง) และจากเอกสารอื่นๆ ทำให้สามารถสรุปออกมาได้ว่า

"ขุนพิสิฐนนทเดช" มีนามเดิมว่า "บุญมี มกรเสน" เป็นบุตรนายบัน และนางชุ่ม มกรเสน ซึ่งนามสกุล "มกรเสน" พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้นายเหลง มหาดเล็ก กรมราชทัณฑ์ เมื่อ 24 มิถุนายน 2456 เป็นนามสกุลเลขที่ 102

ขุนพิสิฐนนทเดช เกิดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2440 ที่ตลาดดอนไถ่ดี อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 7 คน (ได้เสียชีวิตไปก่อนแล้ว)

เมื่อเด็กชายบุญมี อายุได้เพียง 2 เดือน มารดาได้ถึงแก่กรรม นางแจ่ม มกรเสน ผู้เป็นมารดาเลี้ยงจึงได้เลี้ยงดูต่อ และรักใคร่มาดุจดังบุตรของตนเอง โดยเด็กชายบุญมี คิดว่าเป็นมารดาของตน เมื่อเติบโตใหญ่จึงรู้ความจริง แต่ท่านก็ยังคงรักเคารพรักใคร่นางแจ่มตลอดมา และเมื่อเข้ารับราชการแล้วก็ได้ฉลองคุณบิดา และมารดาเลี้ยงตอบแทนท่าน ให้มีความสุขจนตลอดชีวิตของท่าน

บรรพบุรุษข้างฝ่ายบิดานั้นเป็นผู้มีฐานะดี ด้วยปู่ของนายบุญมี เป็นเจ้าสัวทำการค้าสำเภากับเมืองจีน โดยมีภูมิลำเนาบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลศาลเจ้าเก่า ในลำเพ็ญ อันเป็นผลให้บิดาของท่านได้รับการส่งเสริมให้มีการศึกษาดี มีความรู้รอบตัวทั้งเป็นช่าง, นักดนตรี สามารถทำได้ทุกอย่าง และพูดได้หลายภาษา มีการสมาคมกว้างขวาง รู้จักสมาคมกับพ่อค้าคนดีมากมาย เช่น เป็นเพื่อนกับยี่กอฮง (พระอนุชาในรัชกาลที่ 5) ขุนบาล หวย ก.ช. อีกทั้งบิดาของนายบุญมียังคุ้นเคยกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และเจ้านายในสมัยนั้นมากมาย เช่น ถวายตัวในสมเด็จพระเจ้า กรมพระยา

คณะเสรีไทย ที่ไปทำสนามบินลับที่คลองไผ่ ขุนพิสิฐนนทเดช คนที่ 4 (แถวขึ้น จากซ้ายมาขวา) ขนานข้างด้วยทหารอเมริกัน

(ภาพจาก : หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนพิสิฐนนทเดช, เมรุวัดโสมนัสวิหาร, 15 พฤษภาคม 2521.)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนิน ทรงทอดพระเนตรที่วัดโสมนัสวิหาร ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรเสนาบดี (เจ้าพระยาสุรเสนาบดี) ทรงนำพระศพของขุนพิสิฐนนทเดช ไปฝังที่วัดโสมนัสวิหาร

ขุนพิสิฐนทเดช เกิดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2440 ที่ตลาดดอนไก่อี อำเภอกะทู้มณฑล จังหัดสมุทรสาคร มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 7 คน (ได้เสียชีวิตไปก่อนแล้ว)

เมื่อเด็กชายบุญมี อายุได้เพียง 2 เดือน มารดาได้ถึงแก่กรรม นางแจ่ม มกรเสน ผู้เป็นมารดาเลี้ยงจึงได้เลี้ยงดูต่อ และรักใคร่มาดุจดั่งบุตรของนางเอง โดยเด็กชายบุญมี คิดว่าเป็นมารดาของตน เมื่อเติบโตใหญ่จึงรู้ความจริง แต่ท่านก็ยังรักใคร่ปรักไกร่มาจนตลอดมา และเมื่อเข้ารับราชการแล้วก็ได้ฉลองคุณบิดา และมารดาเลี้ยงตอบแทนท่าน ให้มีความสุขจนตลอดชีวิตของท่าน

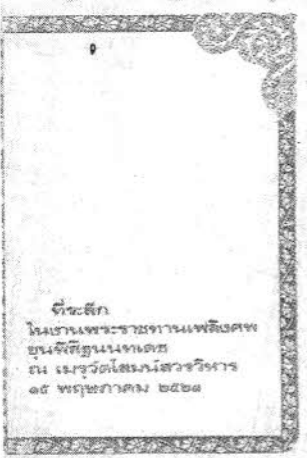
บรรพบุรุษข้างฝ่ายบิดานั้นเป็นผู้มีฐานะดี ด้วยปู่ของนายบุญมี เป็นเจ้าสำทำการค้าสำเภากับเมืองจีน โดยมีภูมิลำเนาบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลศาลเจ้าเก่า ในสำเพ็ง อันเป็นผลให้บิดาของท่านได้รับการส่งเสริมให้มีการศึกษาดี มีความรู้รอบตัวทั้งเป็นช่าง, นักดนตรี สามารถทำได้ทุกอย่าง และพูดได้หลายภาษา มีการสมาคมกว้างขวาง รู้จักสมาคมกับพ่อค้าคนตีมากมาย เช่น เป็นเพื่อนกับยกย่อง (พระอนุชาในรัช-นิยม-ชง เต-ชะวดี) ขุนบาล หวย ก.ช. อีกทั้งบิดาของนายบุญมียังคุ้นเคยกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และเจ้านายในสมัยนั้นมากมาย เช่น ถวายตัวในสมเด็จฯ กรมพระยาตำราสารานภาพ

เมื่อบิดาของนายบุญมี ก็ได้รับมรดกทางการค้าต่อจากบิดา ก็ได้ทำการค้าหลายอย่างแต่ก็ไม่ดีขึ้น จึงหันมาเป็นนายอากรบ่อนเบี้ย หรือรู้จักกันในนาม **“ขุนพัฒน์บั้น”** แล้วจึงมาเป็นเจ้าของ และผู้จัดการคณะละครเรียกกันในสมัยนั้นว่า **“โต้ไฟบั้น”** ซึ่งในระยะแรกคณะละครของโต้ไฟบั้นโด่งดังมาก จนถึงกับประชันคณะกับ **“คณะละครวังบ้านหม้อ”** ของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลานบุญชู) แต่ต่อมากิจการละครไม่เจริญรุ่งเรืองเท่าที่ควร จึงย้ายไปทำการค้าขายที่ตลาดสี่แยกกะทู้มณฑล แล้วยังรับหน้าที่เป็นผู้จัดการเก็บผลประโยชน์ตลาดกะทู้มณฑลของพระยาสุนทรบุรี

ชีวิตในวัยเด็กของนายบุญมี เริ่มการศึกษาที่ดอนไก่อี อำเภอกะทู้มณฑล ครั้นเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว บิดามารดาได้ย้ายภูมิลำเนาไปทำการค้าขายอยู่ที่คลองจินดาในอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม แม้ตอนนั้นนายบุญมีจะยังอายุน้อยอยู่แต่ก็ได้เป็นครูสอนอยู่ที่ตำบลนั้นจนอายุได้ 18 ปี ในปี 2458 จึงได้เข้ารับราชการในแผนกสารบรรณ กรมบัญชาการกรมมหาราช ซึ่งตั้งอยู่ที่วังจันทบุรีเกษม (กระทรวงศึกษาธิการในเวลานั้น)

คณะเสรีไทย ที่ไปทำสนามบินลับที่คลองไผ่ ขุนพิสิฐนทเดช คนที่ 4 (แถวขึ้น จากซ้ายมาขวา) ขนาบข้างด้วยทหารอเมริกัน (ภาพจาก : หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนพิสิฐนทเดช, เมรุวัดโสมนัสวิหาร, 15 พฤษภาคม 2521.)

ปกหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนพิสิฐนทเดช (บุญมี มกรเสน)
(ภาพจาก : หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนพิสิฐนทเดช, เมรุวัดโสมนัสวิหาร, 15 พฤษภาคม 2521.)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้ารัชกาลที่ 6 สวรรคต กรมกองต่างๆ ในพระราชสำนักถูกยุบเลิก เสด็จในทอนนั้น, ขุนพิสิฐนทเดชได้ไปทำหน้าที่ผู้จัดการร้านกาแฟ นรสิงห์ หน่วยงานในสังกัดกองเครื่องสายฝรั่งหลวง โดยมีพระเจนดุริยางค์เป็นหัวหน้ากอง ซึ่งร้านกาแฟนรสิงห์เป็นที่โปรดปรานของรัชกาลที่ 7 มาก อีกทั้งยังเป็นที่ยิยมชมชอบของประชาชนชาวไทย รวมไปถึงชาวต่างประเทศ ทรงมีพระราชดำริให้เป็นเกียรติแก่ประเทศ จึงโปรดเกล้าฯ ให้คงอยู่โดยขึ้นกับกระทรวงวัง ขุนพิสิฐนทเดช จึงขอคืนไม่ถูกออกจากราชการ และรับราชการต่อมาในรัชกาลที่ 7

ต่อมาจึงขออนุญาตจากผู้บังคับบัญชาไปศึกษาวิชาการกรมราชทัณฑ์ ก็สามารถเมื่อสอบบรรจุเป็นพระท่อมระง เรือนจำ ได้ที่ 1 กระทรวงมหาดไทย ซึ่งขณะนั้นสมเด็จฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เป็นเสนาบดี ได้ทำเรื่องถึงกระทรวงวังขอโอนตัวมาอยู่กรมราชทัณฑ์ จึงได้รับการบรรจุเป็นพระท่อมระง เรือนจำ จังหวัดหลังสวน ในปี 2472

จากนั้นมาก็ได้รับราชการในกรมราชทัณฑ์เรื่อยมา โดยได้รับตำแหน่งต่างๆ คือ พระท่อมระง เรือนจำจังหวัดพัทลุง, พระท่อมระง เรือนจำจังหวัดชุมพร, พระท่อมระง เรือนจำจังหวัดปัตตานี, หัวหน้า

แผนกพาณิช กรมราชทัณฑ์, หัวหน้าแผนกการทั่วไป กองผลประโยชน์กรมราชทัณฑ์, รักษาการแทนพัศดีเรือนจำจังหวัดปราจีนบุรี, สารวัตรตรวจการ กรมราชทัณฑ์, สารวัตรแผนกควบคุมเรือนจำมหันตโทษ, ผู้อำนวยการเรือนจำชั่วคราวสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี (เป็นเรือนจำเปิด), สารวัตรแผนกตรวจการทั่วไป เรือนจำภาคธารโต จังหวัดยะลา, สารวัตร แผนกตรวจการทั่วไป เรือนจำภาคคลองไผ่ จังหวัดนครราชสีมา (เป็นเรือนจำเปิด) และต่อมาได้เป็นผู้บัญชาการเรือนจำแห่งนี้, ผู้บัญชาการเรือนจำบางขวาง จังหวัดนนทบุรี และในปี 2492 จึงได้เป็นผู้บัญชาการเรือนจำกลางประจำเขตคลองเปรม (ลพบุรี) เป็นตำแหน่งสุดท้าย ก่อนที่จะออกจากราชการรับบำนาญในปี 2495 หลังจากที่ได้รับราชการในกรมราชทัณฑ์มานานถึง 37 ปี

ซึ่งนอกจากนี้ **“ขุนพิสิฐนทเดช”** ยังได้ **“ปฏิบัติภารกิจพิเศษที่สำคัญยิ่ง”** คือ

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ในขณะที่ประจำอยู่ที่เรือนจำภาคคลองไผ่ นครราชสีมา ก็ได้รับมอบหมายจากพลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ (หัวหน้าเสรีไทยสายตำรวจ เจ้าขอรหัส ปุเลา) ให้ไปทำค่ายเสรีไทย และสนามบินลับ ที่กลางดงพญาเย็นทางจากเรือนจำคลองไผ่ 27 กิโลเมตร โดยมีขุนศรีศรากร (ชลอ ศรีศรากร) นายตำรวจสันติบาล ควบคุมตำรวจมาร่วมงานด้วย ซึ่งการทำงานในครั้งนี้ถือว่าเป็นความลับที่แม้แต่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ก็มิให้รู้ และต่อมาจึงได้มีทหารอเมริกันกระโดดร่มลงมาร่วมงานด้วย

“ขุนพิสิฐนทเดช” ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2519 สิริอายุได้ 79 ปี